

1. KONU: TÜRK İNKILABININ STRATEJİSİ

1. İnkılâbın Mustafa Kemal Atatürk'ün Kafasında Şekillenmesi ve Karar Vermesi

İnkılap fikrinin yani Osmanlı devletinin yerine yeni, milli, ulusal egemenliğe dayalı çağdaş bir devlet kurma fikrinin Mustafa Kemal'in kafasında nasıl şekillendiğini anlayabilmek için Mustafa Kemal'in doğduğu, büyüdüğü ve gençlik yıllarını geçirdiği dönemin koşullarını anlamak gerekmektedir. Mustafa Kemal'de İnkılap fikri bilinenin aksine Modros Ateşkes antlaşmasında sonra Türkiye topraklarının işgal edilmesi üzerine değil çok daha öncesinden yani çocukluk yıllarından itibaren oluşmaya başlamıştır. Mustafa Kemal'in düşünce dünyasının şekillenmesinde her insanda olduğu gibi **ailesi, yaşadığı çevre, içinde yaşadığı dönemin koşullar, eğitim gördüğü okullar, öğretmenleri, okuduğu kitaplar, düşüncelerini benimsediği ve takip ettiği aydınlar (dışarda Fransız aydınları, içerde Genç Osmanlılar)** etkili olmuştur.

Mustafa Kemal, batılı fikirlere açık bir şehir olan Selanikte doğmuştur. Babası Ali Rıza Efendi yenililere ve çağdaş düşünceye yakın olduğu Mustafa Kemal'in modern okullarda okumasını istemiştir. Farklı fikirlerin tartışıldığı, gazetelerin çıktığı ve batılı fikirlere açık olan Selanik şehri de Mustafa Kemal'in düşüncelerinin olgunlaşmasında etkili olmuştur.

Mustafa Kemal'in eğitim aldığı askeri okullar da O'nun düşünce dünyasının şekillenmesinde etkili olmuştur. Askeri okullardaki öğretmenlerin çağdaş fikirleri; okullardaki disiplin, aşılan vatan ve millet sevgisi, ülke güvenliğini koruma konusunda yapılması gereken fedakârlık, kendi çıkarlarından önce ülke çıkarları gibi konulardaki kazanımlar Mustafa Kemal'in düşünce dünyasını şekillendirmiştir.

Mustafa Kemal'in düşünce dünyasının şekillenmesinde okuduğu okullardaki öğretmenlerin olumlu ve olumsuz etkisi olmuştur.

Mustafa Kemal'in yetişmesinde okuduğu kitaplar da etkili olmuştur. İlk eğitiminden itibaren kendisini geliştirecek kitaplar okumuştur. Askeri eğitim aldığı halde **siyaset, din, tarih, sosyoloji, felsefe** gibi konularda da kitaplar okumuştur. Okuduğu kitapların kenarlarına kendi düşüncelerini de içeren notlar almıştır.

Mustafa Kemal Atatürk, Dünya'da Fransız ihtilali ile birlikte başlayan **"birinci demokratikleşme dalgası" ve yine Fransız ihtilaliyle dünyanın gündemine giren milliyetçilik düşüncesinin** egemen olduğu bir dönemde doğup (1881) büyümüştür.

Yine Mustafa Kemal'in doğduğu ve gençlik yıllarını yaşadığı yıllarda Osmanlı **Devletinin başında Meşrutiyet yönetimine son veren, anayasayı rafa kaldıran ve ilk Osmanlı meclisini kapatıp yeniden**

baskıcı (İstibdat) bir mutlak monarşiye dönüş yapan II. Abdülhamit dönemi yaşanmıştır.

Bir taraftan Osmanlı devletinin kötü gidişatını (toprak kayıplarını) önlemek ve batıya bağımlılıktan kurtarmak için **Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi gibi** aydınların savunduğu düşünceler tartışılmış; diğer taraftan ikinci kuşak Jöntürkler de II. Abdülhamit'in istibdat yönetimine karşı meşrutiyeti (hürriyeti) geri getirmenin mücadelesi verilmiştir.

Mustafa Kemal de kötü gidişatı önlemek için kendi ölçüsünde çalışmalar yapmıştır. Bu anlamda **Genç Osmanlıların ve Fransız İhtilalini hazırlayan düşünürlerin eserlerini okuyarak düşünce dünyasını** geliştirmiştir. Fransız ihtilalinin getirdiği ulusal egemenlik, milliyetçilik, laiklik gibi kavramlar da Mustafa Kemal'in düşünce dünyası üzerinde etkili olmuştur.

Ayrıca Mustafa Kemal düşündüklerini hayata geçirmek için örgütlenmenin gerektiğine inanmıştır. Bu amaçla 1905 yılında Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurmuştur. 1906 yılında da Selanik'te bu Cemiyetin şubesini açmıştır. Beraber çalıştığı arkadaşlarına özetle şu konuşmayı yapmıştır. “ Memleketin vahim durumunu size söylemeye gerek yok. Hepiniz bunu görüyorsunuz. Bu talihsiz memlekete karşı hepimizin görevleri var. Bu gün Makedonya ve Rumeli toprakları memleketten koparılmak isteniyor. Padişah zevk ve saltanatına düşkün her türlü aşağılanmayı kabul edebilecek, nefret edilecek bir kişiliktir. Millet zulüm ve baskı altında mahvoluyor. Hürriyet olmayan bir memlekette ölüm ve aşağılanma vardır. Her ilerlemenin ve kurtuluşun anası hürriyettir. Tarih bugün biz evlatlarına bazı büyük görevler yüklemektedir. Bir Cemiyet kurdum ve baskıcı rejim ile mücadeleye başladık. Şimdilik gizli örgütlenmek zorundayız. Sizden fedakârlık bekliyorum. Baskıcı yönetime karşı ancak ihtilal ile cevap vermek ve eskimiş çürük idareyi yıkmak, milleti egemen kılmak, özetle vatani kurtarmak için sizi göreve davet ediyorum.”

Bu gelişmelerin yanında 1910 yılında bir askeri tatbikat (picardie manevraları) için gittiği Fransa'da gördükleri ve **Fransız askeri uzmanlarla yaptığı konuşmalar** Mustafa Kemal de inkılâp fikrinin kuvvetlenmesine yardımcı olmuştur.

1913'te Bulgaristan'da Askeri Ataşe olarak bulunurken Bulgaristan'ın kısa sürede nasıl ve hangi metodlarla kalkındığının üzerinde durmuş ve Osmanlı'nın da nasıl kalkınabileceği üzerinde düşünmeye başlamıştır. Bu dönemde Sofya'da tanıştığı **Avusturyalı Madam Hilda ile yaptığı sohbette ise şunları söylemiştir.** “Türkiye'nin bu gidişi iyi değil... Türkiye'yi modern bir memleket yapmalı. Tıpkı batı gibi. Bu memleketi baştan aşağı değiştirmeli. Allah nasip ederse günün birinde Türkiye'nin idaresinde söz sahibi olursam bilirim yapacağım yenilikleri...” daha sonra “peçe

kaldırılmalı, çok evliliğe son verilmeli, şapka giyilmeli” diyerek ileride yapacağı İnkılâpların ipuçlarını vermiştir. Görüldüğü gibi Atatürk Kurtuluş Savaşından çok önce kafasında İnkılâp fikrini şekillendirmiştir.

2. Mustafa Kemal Atatürk’ün İnkılâbı Gerçekleştirme Stratejisi:

İnkılâbın Zamanını tespit etmek:

İnkılâplarda zamanlama çok önemlidir. Mustafa Kemal Atatürk kafasında hazırladığı İnkılâpların hiç birini zamanı gelmeden açıklamamıştır. Çünkü bir işi zamansız yapmak o işi başarısızlığa götürebilir kanısındadır. Olayları bir takım aşamalara ayırarak, gelişmelerden yararlanarak, milletin duygu ve düşüncelerini hazırlayarak ve adım adım ilerleyerek amacına ulaşmaya çalışmıştır. Mustafa Kemal milli mücadeleye başlarken saltanatın kaldırılması, cumhuriyetin ilanı, kıyafet ve alfabe değişikliği vb gibi konularla ilgili ileride neler yapacağını planlamıştır. Erzurum Kongresi (1919) sırasında Gazeteci Mazhar Müfit Kansu’ya anlattıkları bunun en güzel örneğidir. “İstediklerimizin hepsi olacaktır. Ancak zamanını seçmek lazım. Her şeyi birden yapamayız. Sıra beklemek tepkiye meydan vermemek zorundayız. Hedefe dolambaçlı yollardan gitmek cephe hücumundan daha sağlamdır.

İnkılâbın Şartlarını Hazırlamak:

Mustafa Kemal Atatürk, İnkılâbın şartlarını hazırlamaya önem vermiştir. Samsun’a çıkarken kafasında ulusal egemenliğe dayalı bir devlet kuracağı düşüncesi olduğu halde şartlar oluşmadan bu düşüncesini erken açıklamamıştır. Çünkü yüzyıllarca halkı yöneten Osmanlı Devletinin imajını yıkmak kolay olmamıştır. Mustafa Kemal’e göre halk; yüzyılların getirdiği geleneksel anlayışla padişaha ve halifeye bağlılığını sürdürüyor ve kendinden önce padişah ve halifeyi düşünüyordu. Padişahsız ve halifesiz kurtuluşun mümkün olamayacağını, değil İtilaf Devletlerinin tümüyle bir tanesiyle bile savaşmanın mümkün olamayacağını düşünüyordu.

İşte öncelikle bu sorunların çözülmesi daha sonra yeniliklerin yapılması için halkı hazırlamak ve bilinçlendirmek gerekiyordu. **Bu amaçla da ordunun üst kademesini bir araya getirmiş, bölgesel cemiyetleri bir çatı altında toplamış, İstanbul işgal edilince Ankara’da TBMM’yi açmış, Cumhuriyeti ilan etmeden önce Cumhuriyetin niteliklerini taşıyan Anayasa’yı kabul etmiş, hedef olarak Padişah ve Halifeyi değil İstanbul Hükümetini hedef göstermiş, zamanı gelince de saltanatı kaldırmış ancak Halifeliğin kaldırılmasını sonraya bırakmıştır.** Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra da hem Cumhuriyet ilan edilmiş hem de Halifelik kaldırılmıştır. Diğer yenilik hareketlerine başlamadan önce Halk Fırkasını kurarak yeniliklerin halka Fırka vasıtasıyla götürülmesine çalışmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk’ün Yakın Çevresi, Müdafa-i Hukuk Grubu ve Halk Fırkası:

Bütün İnkılâplar bir öndere ve kadroya ihtiyaç duyarlar. Liderler tutumları ve ikna yetenekleriyle halkı bilinçlendirerek İnkılâba hazırlarlar. İnkılâpların düşüncede şekillendiği hazırlık aşamasında bir kadro oluşur. Bu kadro toplumu önceden belirlenen hedeflere götürür. Türk İnkılâbı hazırlık aşamasını yaşamadığı için ilk başlarda kadro oluşmamıştır. Yine Türk İnkılâbı Atatürk'ün kişiliğinde ve yakın çevresindeki kişilerle gelişmiştir. Atatürk Samsun'a çıkarken kafasında ulusal egemenliğe dayalı kayıtsız şartsız bağımsız bir devler kurmak varken arkadaşlarının kafasında ise sadece vatani kurtarmak vardı. Böyle olduğu için de yapılması gereken İnkılâpları düşünemiyorlardı.

Türk İnkılâbı gerçekleştirme stratejisi bir takım evrelere ayrıldığı için Atatürk'ün çevresindeki kişiler de zamanla değişmiştir. Bir aşamada görev alanlar daha sonraki aşamaya uyum sağlayamamışlardır.

Mustafa Kemal'in **ilk çevresi genellikle subaylardan** oluşmuştur. Daha sonra **sivil aydınlar da bu çevreye** katılmıştır. Ancak bazıları bu hareketi sonuna kadar götürememiştir. Atatürk adeta bir öğretmen gibi **yakın çevresini de yenilikler için hazırlamıştır**. Onlarla birlikte düşünceleri hazırlamış ve olgunlaştırmıştır. Türk İnkılap hareketini örgütlü hale getirmek için bölgesel olarak kurulan milli cemiyetleri "Müdafaihukuk Cemiyetleri" adıyla birleştirmiş, bu cemiyet de halkı ulaşmak istenen hedefler konusunda örgütlemiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Halk ile İlişkileri:

Mustafa Kemal Atatürk halkını çok iyi tanımıştır. Gerek çocukluğunun ve gençlik yıllarının geçtiği yerler gerekse okuduğu yatılı okullarda ülkenin değişik yerlerinden gelen öğrenciler sayesinde gidip göremediği yerlerin insanlarını tanıma fırsatını yakalamıştır. Askerlik görevine atandıktan sonra ülkenin birçok yerini dolaşmış, cepheden cepheye giderek halkı ve halkın çektiği acıları görmüş ve tanımıştır. Bunun dışında yurt gezileri ile halkın içinde olmuş ve halkı tanımıştır. Bu yurt gezilerinde bir araya geldiği halka ya yapılmak istenen yenilik hakkında ya da yapılmış olan yenilik hakkında halkı aydınlatmıştır. Yurt gezilerinde adeta kamuoyu yoklaması yapmıştır. Yenilikler konusunda halkın hazır olduğuna inanmışsa ilgili konuda gerekli adımlar atılmıştır.

Konunun Hükümete ve TBMM'ye Mal Edilmesi:

Mustafa Kemal Atatürk yapacağı İnkılâp hareketini önce halka götürmüş ve halkın düşüncelerini öğrenmeye, halkı aydınlatmaya çalışmıştır. Daha sonra konuyu Halk Fırkası toplantılarına götürmüş; konu burada tartışmalarla olgunlaştırıldıktan sonra Meclise getirilmiştir. Mecliste de tartışılan konu hakkında kanun çıkarılarak hayata geçirilmiştir.

İnkılâbın Millete Mal Edilmesi:

Mustafa Kemal Atatürk, Samsun'a çıkarken elinde hiçbir maddi gücün olmadığını sadece elinde milletin asaletinden doğan ve yüreğini dolduran manevi kuvvet olduğunu belirtmekte, işe bu manevi kuvvete dayanarak başladığını belirtmektedir. Yine Atatürk "Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz İnkılâpların amacı Türkiye Cumhuriyeti halkını tümüyle çağdaş ve uygar bir toplum haline getirmektir" diyerek İnkılâpları halka dayandırmış ve yeniliklerin halkın selameti için yapıldığını belirtmiştir. Mustafa Kemal kendisin de milletin içinden çıktığını ve Türk İnkılâbının kendisinin değil, milletin olduğunu belirtmiştir. Milli mücadeleyi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir diyerek her şeyi millete mal etmiştir.

İnkılâbın Gençliğe Emanet Edilmesi.

Gençlik toplumun itici gücüdür. Geçmiş ile gelecek arasında bir köprü görevini yapar. Gelecekte devletin varlığını, ülkenin bütünlüğünü, ulusun özgürlüğünü gençlik korur. Yönetim biçimi ne olursa olsun sistemin koruyucusu, kollayıcısı o sistemde yetişen gençliktir. Tüm devletlerin teminatı o devletin gençliğidir. Gençler yeniliklere daha açıktır. Osmanlının son döneminden itibaren özgürlük mücadelesini gençler vermiştir. Cumhuriyeti kuranlar 38-42 yaşları arasındaydı. Atatürk gençlik kavramına yeni bir boyut kazandırmıştır. "Benim anladığım gençlik bu inkılâbın fikirlerini ve ideolojisini benimseyip gelecek kuşaklara götürecek kimselerdir. Benim nazarımda yirmi yaşında bir yobaz ihtiyardır. Yetmiş yaşında bir idealist de güçlü bir gençtir" diyerek gençlik hakkındaki düşüncelerini açıklamıştır. Atatürk hem milli mücadele boyunca hem de Cumhuriyeti kurup yenilikleri yaparken gençliği hep yanında görmüştür. Atatürk gençlere seslenerek **"ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk, onu ilelebet koruyacak sizlersiniz"** diyerek Cumhuriyeti gençlere emanet etmiştir.